21.1.2022

Eduskunnan pääsihteeri
Maija-Leena Paavola

PNE 4/2021 vp
Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan työjärjestyksen väliaikaisesta muuttamisesta

Perustuslakivaliokunnalle

Ehdotus

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunnan työjärjestykseen otetaan eduskunnan toimintakyvyn turvaamiseksi tarpeelliset, väliaikaisesti voimassa olevat säännökset, joiden perusteella eduskunta voisi erityisen vakavan, hyvin laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin johdosta päättää mahdollisuudesta toimittaa äänestykset täysistunnossa etä-äänestyksinä ja valiokuntien mahdollisuudesta kokoontua päätösvaltaisiin etäkokouksiin.

Ehdotetut muutokset ovat tarkoitetut tulemaan voimaan eduskunnan kevätistuntokauden alussa 2022 ja olemaan voimassa vuoden 2022 loppuun.

Perustelut

Eduskunnan työjärjestystä (40/2000) täydennettiin jo aiemmin covid-19-viruksen aiheuttaman pandemian takia väliaikaisesti voimassa olleilla säännöksillä eduskunnan etätyöstä poikkeuksellisissa oloissa (708/2020). Perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella toteutetun sääntelyn tarkoitus oli turvata eduskunnan toimintakyky erityisen vakavan, hyvin laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin oloissa.

Työjärjestyksen täydennys sisälsi säännöksiä menettelystä poikkeussäännösten ottamisesta sovellettaviksi, säännökset valiokunnan etäkokouksesta ja säännökset etä-äänestyksestä täysistunnossa. Täydennys tuli voimaan 1.11.2020 ja se oli voimassa 30.9.2021 saakka.

Eduskunta päätti 9.4.2021, että valiokuntatyöhön sovelletaan mainittuja eduskunnan työjärjestyksen väliaikaisesti voimassa olleita säännöksiä valiokunnan etäkokouksesta 14.4. 2021 ja 31.5. 2021 välisenä aikana (PNE 1/2021vp, PeVM 7/2021 vp). Asiaa koskevassa ehdotuksessaan puhemiesneuvosto suositteli, että valiokuntien virallisissa etäkokouksissa otettaisiin ratkaisevaan käsittelyyn kiireellisten ja muiden välttämättömien asioiden lisäksi vain riidattomia asioita. Valiokunnat pitivät tuona aikana 129 virallista etäkokousta.

Eduskunnan työjärjestykseen lisättiin sittemmin uusi 37 a § (864/2021) valiokuntien etätyöstä. Säännöksen mukaan valiokunta voi kokoontua kuulemaan asiantuntijoita ja 37 §:n 2 momentissa tarkoitettuja henkilöitä puhemiesneuvoston hyväksymiä tietoteknisiä välineitä ja yhteyksiä käyttämällä (*etäkuuleminen*). Etäkuulemiseen tarkoitettu valiokunnan kokous voidaan pitää vain asiantuntijoiden kuulemiseksi, ei asioiden muuta käsittelyä tai päätösten tekemistä varten. Päätökset tulee siten tehdä ja viralliset keskustelut käydä tavanomaiseen tapaan valiokunnan lähikokouksessa. Säännös tuli voimaan 11.10. 2021. Puhemiesneuvosto hyväksyi 19.10.2021 puhemiesneuvoston ohjeen asiantuntijoiden etäkuulemisesta valiokunnissa ja puhemiesneuvoston päätöksen tietotekniikasta valiokuntien asiantuntijoiden etäkuulemisessa (PmNP 101/2021 vp).

Pandemiasta johtuva tautitilanne on työjärjestyksen väliaikaisesti voimassa olleiden säännösten voimassaolon päättymisen jälkeen merkittävästi huonontunut.

Covid-19-viruksen leviämisen jatkuminen voi vaarantaa eduskunnan toimintakyvyn, jos monet kansanedustajat tai eduskunnan toimintoja ylläpitävät henkilöt sairastuvat samanaikaisesti viruksen aiheuttamaan tautiin tai altistuvat sairastumiselle. Eduskunnassa on ryhdytty moniin erilaisiin toimenpiteisiin viruksen

leviämisen estämiseksi edustajien ja muiden eduskunnassa työtään tekevien keskuuteen. Edustajien tulee mahdollisuuksien mukaan seurata täysistuntoa työhuoneista ja osallistua salityöskentelyyn lähinnä äänestettäessä tai edustajan käyttäessä omaa puheenvuoroaan. Eduskuntaan ei voi tuoda henkilökohtaisia vieraita, eikä eduskunnassa pidetä muita kuin valtiopäivätoimiin liittyviä kokouksia. Kokoukset tulee järjestää mahdollisuuksien mukaan etäyhteyksin. Valiokunnat voivat siirtyä tavanomaisista kokoustiloistaan suurempiin kokoustiloihin turvavälien säilyttämiseksi kokouksessa läsnä olevien kesken.

Puhemiesneuvosto on katsonut kuitenkin tarpeelliseksi ehdottaa työjärjestyksessä väliaikaisesti voimassa olleiden säännösten palauttamista voimaan, jotta eduskunta voisi vastaisuudessakin tilanteen niin välttämättä vaatiessa päättää täysistunnon mahdollisuudesta toimittaa äänestykset etä-äänestyksinä ja valiokuntien mahdollisuudesta kokoontua päätösvaltaisiin etäkokouksiin. Ehdotus on valmistelu virkatyönä eduskunnan kansliassa.

Ehdotuksen tavoitteena on turvata eduskunnan toimintakyky covid-19-viruksen aiheuttamasta pandemiasta johtuvissa poikkeuksellisissa oloissa. Viruksen leviämisen jatkuminen voi vaarantaa eduskunnan toimintakyvyn, jos monet kansanedustajat tai eduskunnan toimintoja ylläpitävät henkilöt sairastuvat samanaikaisesti viruksen aiheuttamaan tautiin tai altistuvat sairastumiselle. Pelkkä altistuminen voi johtaa karanteeniin tai karanteeninomaisiin olosuhteisiin ja siten estää eduskuntatyön tavanomaisen tekemisen. Tavoitteena on lisätä mahdollisuuksia eduskuntatyön tekemiseen ilman viruksen leviämisen mahdollistavaa lähikontaktia muiden ihmisten kanssa tai välttämättömyyttä matkustaa työpaikalle ja ottaa siten riski virukselle altistumisesta tai muiden altistamisesta.

Eduskunnan työjärjestykseen ehdotetaan otettaviksi väliaikaiset eli määräajan voimassa olevat säännökset, joiden perusteella eduskunta voi erityisen vakavan, hyvin laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin johdosta päättää eduskunnan toimintakyvyn turvaamiseksi mahdollisuudesta toimittaa äänestykset

täysistunnossa etä-äänestyksinä ja valiokuntien mahdollisuudesta kokoontua päätösvaltaisiin etäkokouksiin. Sääntely vähentäisi kansanedustajien tarvetta matkustaa Helsinkiin eduskuntatyön tekemistä varten ja siten riskiä altistua tai altistaa muita sairastumiselle.

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta voisi puhemiesneuvoston ehdotuksesta, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä, ja hankittuaan perustuslakivaliokunnan kannanoton päättää työjärjestyksessä säädettävien edellytysten täyttyessä kolmen kuukauden ajanjaksosta, jonka aikana eduskuntatyöhön sovelletaan ehdotettuja säännöksiä etätyöstä.

Ehdotettu sääntely mahdollistaisi osallistumisen valiokunnan päätösvaltaiseen kokoukseen ja äänestykseen täysistunnossa olematta fyysisesti läsnä valiokunnan kokoushuoneessa tai valiokunnan muussa kokoontumistilassa taikka täysistuntosalissa. Valiokunnat voisivat tällöin pitää kolmen tyyppisiä kokouksia: tavanomaisten lähikokousten lisäksi valiokunta voisi järjestää työjärjestyksen 37 a §:ssä tarkoitettuja etäkuulemisia sekä nyt ehdotettuja päätösvaltaisia etäkokouksia.

Ehdotus vastaa asiallisesti aiemmin väliaikaisesti voimassa ollutta työjärjestyksen sääntelyä eduskunnan etätyöstä poikkeuksellisissa oloissa. Ehdotuksessa on otettu huomioon perustuslakivaliokunnan huomiot puhemiesneuvoston aiemmasta ehdotuksesta eduskunnan työjärjestyksen väliaikaisesta muuttamisesta (PNE 3/2020 vp, PeVM 23/2020 vp) sekä valiokuntien etäkuulemiset mahdollistaneen työjärjestyksen 37 a §:n säätämiseen johtaneesta puhemiesneuvoston ehdotuksesta (PNE 2/2021 vp, PeVM 13/2021 vp).

Ehdotetut muutokset ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian eduskunnan kevätistuntokauden alussa 2022. Viruksen käyttäytymisen arvaamattomuuden takia sääntelyn ehdotetaan olevan voimassa vuoden 2022 loppuun.